

NAILJ HUSEINI DANO (1888 - 1919)

Nailj Huseini Dano je rođen 1888. godine u Gornjoj Rapči. Njegov djed Rašid bio je muderis i bliski saradnik Imera Prizrenija. Kod muderisa Sulejmana Hamze pohađao je i završio mekteb, dok je ruždiju završio u mjestu Skeče u Grčkoj, gdje je njegova porodica imala slastičarnicu.

Bio je poliglota jer je, pored maternjeg, govorio turski, albanski, bugarski, grčki i njemački jezik. Od 1910-1912. godine bio je član Skopskog svečanog hora, što govori da je bio i muzički obrazovan.

Nakon pobjede Mladoturske revolucije, u kojoj je učestvovao, Nailj Dano dobija zadatak da organizuje stanovništvo Gore i Opolja za odbranu. Ukazivao je na opasnost koja dolazi od Balkanske alijanse (Srbija, Crna Gora, Grčka i Bugarska), zato je mudro radio i okupljao ljude. Mnogo je čitao, a posjedovao je i bogatu ličnu biblioteku, koja će kasnije u nekim krugovima biti

zapamćena kao izvor destabilizacije, te je 1981. godine bila povod pretresa kuće njegovog brata Havzije.

U drugoj polovini 1912. god. snage Balkanske alijanse prodiru ka Ljumi, Gori, Opolju, Debru... U ovim oblastima organizuju se skupovi i narod poziva na oružje. Počinje opšta mobilizacija za otpor snagama Balkanske alijanse, koje se dolinom rijeke Drim žele probiti do Jadranskog mora. Nailj Dano predvodi dobrovoljce iz Gore i Opolja sa zadatkom da osujeti ovaj prodor. Sljedeće, 1913. godine, vode se borbe u dolini Koritnika i kod Lopušskog Hana. Tu je teško ranjen Čazim Lita, a Nailj Dano preuzima komandu nad svim jedinicama.

Iako je bilo očigledno da otpor postaje bezuspješan, jer su granice bile određene 1912. i 1913. godine od strane velikih sila, Nailj Dano nastavlja borbu i sa svojom jedinicom postaje odmetnik, riješen da se ne predaje.

Za vrijeme Austrougarske okupacije Nail Dano radi kao sekretar Podprefektore Gore i Opolja. Nakon 1918. godine progone se viđeniji ljudi, među kojima i Dano, poznatiji po nadimku "Zmija". Vraniški načelnik je naredio: "Zmiju treba gaziti u glavu, a Nailj je glava Gore". U organiziranoj potrazi 1919. godine, Dano biva prokazan, zatim uhvaćen i zatvoren. U zatvoru mu je nuđen novac, visoki položaji, međutim ništa nije prihvatio. Nastupa period mučenja i ucjena. Sa još jednim zatvorenikom uspeva da pobjegne iz zatvora, ali nisu mogli daleko stići. U bježstvu mu pomaže jedna žena, preko koje šalje amanet svome bratu. Biva uhvaćen i mučki ubijen. Sahranjen je u Gornjoj Rapči, a mezar mu do danas nije obilježen. Većina mještana ne zna gdje počiva Nail Husein Dano, jer, sve što je vezano za njega i njegovu porodicu, ostalo je tabu tema.

(I. I.)